

СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ЖІНОЧОЇ СТАТІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ.

Сьогодні в Україні переміщення великих потоків людей із місць свого постійного проживання відбувається внаслідок російської агресії, окупації Криму та окремих районів Донецької і Луганської областей. У вітчизняній науковій літературі та засобах масової інформації людей, які змушені були переселитись в інші регіони України, називають «внутрішніми мігрантами», «вимушеними переселенцями», а в офіційних документах – «внутрішньо переміщеними особами» (далі – ВПО), що найточніше відповідає англomовному формальному терміну «internallydisplacedpersons»[2].

За даними Міністерства соціальної політики станом на 6 червня 2016 року, в Україні взято на облік 1 785 740 внутрішньо переміщених осіб, з них майже 1 млн. 100 тис – жінки, 700 тисяч – чоловіки [5; 1]. Окрім регіонів України, жителі тимчасово окупованих територій переселяються також за межі держави. За даними Мінсоцполітики найбільше внутрішньо переміщених осіб зареєстровано у Донецькій, Луганській, Харківській, у м. Києві, Запорізькій, Дніпропетровській, та Київській областях. Найменшу кількість ВПО розселено у Тернопільській, Чернівецькій, Рівненській, Закарпатській, Івано-Франківській та Волинській областях [4; 5]. Це свідчить про нерівномірний регіональний розподіл ВПО по Україні, що призводить до надмірного соціального і адміністративного навантаження на громади, локальні ринки праці, соціальну інфраструктуру регіонів вселення.

В Україні спостерігається суттєве переважання жінок: згідно з даними Єдиної інформаційної бази даних по внутрішньо переміщеним особам частка жінок складає приблизно 62% [3], хоча за даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців співвідношення частки чоловіків та жінок

серед ВПО у світі загалом приблизно рівне [4; 6]. Переважання осіб жіночої статі пояснюється різними причинами – від перебування чоловіків вдома задля догляду за помешканням чи немічними родичами до небажання реєструватись як ВПО з метою уникнення можливої мобілізації до лав української армії. Таке співвідношення у статевій структурі ВПО формується за рахунок переселенців із Сходу України. Серед вихідців із Автономної Республіки Крим зберігається паритет між кількістю чоловіків та жінок[3].

Безробітними з числа переселенців також у переважній більшості є представники жіночої статі, що свідчить про несприятливу ситуацію, яка склалась із використанням трудових ресурсів з числа жінок ВПО на ринках праці у приймаючих громадах [9]. Такі жінки змушені адаптовуватись до нових соціально-культурних особливостей та часто починати кар'єру «з нуля». З іншого боку, ринок дискримінує їх, як і решту жінок України, пропонуючи часто нерівну оплату праці та менші можливості для отримання керованої посади.

Вітчизняна дослідниця Т.В. Семигіна, аналізуючи зарубіжний досвід у сфері соціальної роботи справедливо зазначає, що вирішення проблем та задоволення потреб ВПО є предметом професійної діяльності соціальних працівників. Аналіз даного досвіду вітчизняними дослідниками показує, що у роботі з ВПО жіночої статі соціальні працівники можуть застосовувати різні стратегії втручання, враховуючи підхід конкретно для жінок [8]. За тривалістю їх можна умовно поділити на: – короткострокові (кризове втручання, аутич-робота, орієнтована на завдання модель соціальної роботи); – довгострокові, орієнтовані на системно-екологічну модель соціальної роботи, в основі яких перебувають концепція «людина в оточенні» [8] та концепція «економічної спроможності» [11]. У кризовому втручанні доцільно використовувати такі техніки підтримки: надання інформації та інструкцій (куди звертатися, де і яку допомогу можна отримати, як використовувати техніки відновлення тощо); використання малюнків, буклетів та інших засобів комунікації (дорожні карти,

брошури, Інтернет); визначення можливої підтримки з боку інших людей; вербалізація емоційних станів; допомога клієнтові у визначенні можливих дій та стратегій поведінки; надання достатнього часу; використання рефлексії; визначення проблеми такою, що є складною і не має розв'язання; досягнення домовленостей щодо порядку подальшої роботи; постійний перегляд процесу роботи [8; 10; 11]. Варто зауважити, що при використанні кризового втручання соціальний працівник не впливає на саму кризу чи психотравмуючу подію, а працює лише з її наслідками. Під час кризового втручання соціальні працівники займають директивну позицію і беруть відповідальність на себе.

В Україні потреби ВПО жіночої статі і форми їх соціальної підтримки залишаються маловивченими. Адже організації, які безпосередньо працюють з переміщеними особами, фіксують тільки інформацію від тих осіб, хто до них звернувся. Все ж, зі слів міністра МОН України Лілії Гриневич [1], один із вузлових кроків держави— створення Національного плану дій для імплементації резолюції Ради безпеки ООН № 1325 «Мир, жінки і безпека», що особливо враховує потреби жінок і дітей як тих найвразливіших категорій, що страждають під час військових конфліктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жінки-переселенки зазнають дискримінації при влаштуванні на роботу – депутат // Крим. Реалії, 20 квітня 2015. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ua.krymr.com/a/news/26968469.html>
2. За рік кількість вимушених переселенців збільшилася на півмільйона // Доступ до правди, 10.05.2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dostup.pravda.com.ua/news/publications/za-rik-kilkist-vymushenykh-pereselentsiv-zbilshylasia-na-pivmiliona>

3. Офіційний сайт Державної служби зайнятості [Електронний ресурс].
– Режим
доступу: <http://www.dcz.gov.ua/statdatacatalog/document?id=351058>
4. Офіційний сайт Київської обласної державної адміністрації.
Чорнобиль. [Електронний ресурс]. – Режим
доступу: <http://www.kyiv-obl.gov.ua/chornobil/>
5. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики [Електронний
ресурс]. – Режим
доступу: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=189926&cat_id=107177
6. Офіційний сайт Управління Верховного комісара ООН у справах
біженців. [Електронний ресурс]. – Режим
доступу: <http://unhcr.org.ua/uk/component/content/article/2-uncategorised/1261-karta-vnutrishnyoho-pereselennia-angliyskoyu>
7. Офіційний сайт Державної служби України за надзвичайних ситуацій.
[Електронний ресурс]. – Режим
доступу: <http://www.dsns.gov.ua/ua/Ostanni-novini/45225.html>
8. Семігіна Т.В., Гусак Н.Є., Трухан С. О. (2015) Соціальна підтримка
внутрішньо переміщених осіб // Social support for IDPs
[Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://socosvita-kiev.academia.edu/TetyanaSemigina>
9. Lai K., Toliashvili B. Community-based Programme for War-affected
Children: the Case of Georgia. Social Work and Social Policy in
Transition, 2010, Vol. 1, Issue 2, pp. 92–118.
10. Ramon Sh., Maglajlic R.A. Social Work, Political Conflict and
Displacement. The SAGE Handbook of International Social Work.
London, SAGE, 2012, pp. 311–324.
11. Staub-Bernasconi S. Social Work as Discipline and Profession. Theories
and methods of social work. Exploring different perspectives. Ed. V.
Leskosek. Ljubljana, Faculty of Social Work, 2009, pp. 9–30.